STATERÆ ÆQUILIBRIUM,

Quoad

Salutis assequendæ facilitatem.

AUTHORE

THOMA ANGLO ex Albiis.

Erunt *prava in directa & aspera in vias planas*, Luc. 3. v. 5.

857. a. 9
12
White. 1

LONDINI
Anno Salutis, M. DC. LXI.

INTRODUCTIO.

Doctiſsime & pererudite Vir.

1. EXilii, viſo ſcripto tuo; & gratulatus mihi ſum quod tandem quiſpiam Theologicâ dignus profeſſione ſententiam meam in ſerio opere tentare dignatus ſit. Neque poſſum tibi illam laudem invidere, quòd conſummati Theologi munere functus ſis, & accuratam reſponſionem promeritus. Quare, illam adoriar, tuis inſiſtens veſtigiis; ubi præmi-

sero postulatorum à te (ut credo) iniquè refutationem.

2. Exigis itaque à me in ipso operis tui exitu evidentissimam scriptorum à me probationem, neque maximam probabilitatem satisfacturam existimas. Miror profectò te hujus sæculi mores adeò ignorare, qui ultra probabilitatem nihil affectant, nihil sperant. Conabor tamen ad te accedere, modò constare inter nos possit quid nomine *Evidentiæ* significatum velis. Si enim quod vox sonat, re poscas, vide quod onus impe-
res; ut nempe à primis Philo-
sophiæ elementis continuam
de-

demonſtrationum telam uſque ad veritatem cui te opponis, pertexam; quod & immenſi laboris, & demonſtratorum & menti & Methodo adverſum, & lectori ingratum accideret. Quare non hunc tuo dicto ſenſum facile adjudicaverim. Eſt itaque verborum tuorum mitior Expoſitio, ut evidentiam illam poſtules quâ hæc, quam adeò paradoxam cenſes, propoſitio in dogmata publice ſive acceptata, ſive agitatione nihil indigentia, evidenter appareat reſoluta; & hanc tibi Evidentiam confido me exhibiturum.

3. Verùm tu ultrò difficilior es, & renuis quæ *tibi* ſatis

ſit Evidentiam, niſi tanta ſit ut etiam *vulgo* ſe oſtentet & claram præſtet. Tu itaque vulgum exhibe qui Apodixeos ſit capax, & ego Apodixim polliceor. Sed utraq; hæc eodem ſpirare flatu, ut, & vulgus impar ſit demonſtrationi, & demonſtratio vulgum ſtringat, ejuſmodi eſt atque cum ratione inſanire. Sed premis quorſum itaque publicavi ſenſum meum in re adeò abſtrusâ? Cum ad illam ſcripti tui partem applicuero, hujus facti rationem reddere tentabo. Interea hactenus extra ordinem dicta eâ neceſſitate ſuſcipito quam logicum imponit diverbium, *De modo ſciendi priùs in-*

inquirendum quàm de ipsis ſcibilibus.

4. Ex hinc ad ipſius Scripti & methodum & examen delabor : Et, in Præfatione ad Theologos, id unum queror, quòd famam meam comparatione ad Patrem ſcientiarum Ariſtotelem, & alibi non agnoſcendis laudibus graves. Sed reliquus Scripti candor perſuadet te per Sycophantiam nihil egiſſe, quæ nimiis laudibus deprimere conſuevit quibus invidet; Propterea ſolatium à lectoribus peto; quos ſat ſcio tantò tardiores fore ad fidem, quantò præcipitantiùs meæ gloriæ indultum fuiſſe ſibi perſuaſerint. Cætera

quæ in Præfatione tangis, quoniam Prudentiæ dictata ſunt, ſub meam non cadunt arbitrationem. Sequitur ipſius Quæſtionis ſtatus, quem ut agnoſco candidè & fideliter à te explanatum, ſic video altiorem principiorum repetitionem flagitare.

DE-

DEFENSIO PRIMA.

Continens Præmittenda.

Præmittendum Primum.

1. NOtum itaque eſt Theologis ab ipſo primo florentis Eccleſiæ ſæculo, ex noſtrâ Angliâ exiviſſe Monachum qui univerſam Eccleſiam turbaverit, nè dicam etiamnum turbet. Radix amaritudinis in eo ſita erat quòd ſubducebat voluntatem humanam naturali Dei omnipotentiæ & regimini, & Dei conſilia ad humanas aſtutias revocabat, dicendo non poſſe Deum pro poteſtate facere ut voluntas qua illi libèret flecteretur; ſed neceſſe ipſi foret, prævidenti motus quos factura erat, eas illi circumſtantias aptare, quæ quaſi laquei greſſus voluntatis ſpontaneos implicarent & ſic in effectum à Deo deſtinatum perducerent, per inclinationes non à Deo immiſſas, ſed primitùs

mitùs ab ipsâmet oriundas,& à Deo præanimadversas.

2. Summus hujus sententiæ fautorum labor in hac consequentiâ fundatus est. *Voluntas movet se, ergo non movetur ab alio.* Quasi aliquid latenti mysterii subesset in hâc veritate, *voluntas movet se*, quod non in hâc pari *rota movet aliam*, reperiretur. Unde, sicut planè stipes foret qui sic argueret. *Rota movet aliam, ergo non movetur à se*; sic non potest meliori loco haberi qui hanc consequentiam tuetur, *voluntas movet se; ergò non movetur ab alio.* Sed hoc per transennam dictum esto.

3. Ad institutum ut redeam; Sanctis Ecclesiæ Patribus, & præ cæteris Augustino, indictum est adversus hanc excetram forte certamen. Toti fuerunt in eo ut confirmarent à Deo principia bonorum operum pendere, nec posse hominem sine Deo præveniente in virtutem exilire. Cúmque hæc duo viderentur inter sese conflictari, posse hominem ex vi libertatis & naturalium virium inter bonum & malum eligere, & non posse ex vi libertatis præcisè Bonum amplexari, emicuit æquivoca quædam vis ambiguitatis, quæ etiamnum hodie torquet speculantes.

4. Ex

4. Ex hâc (quantum conjicere valeo) lite, & ex celebritate hujus propositionis quòd voluntas ex suis viribus non possit bonum, originem cepit sententia quædam magnæ in scholâ famæ, quòd habitus virtutum supernaturalium non tam Habitus forent quam Potentiæ; neque ex actibus creatæ, sed ab immediatâ Dei infusione & seminatæ & auctæ. Ulteriùs progressum est ut ipsi actus, etsi dicerentur aliquo modo à potentiis naturalibus exorti, tamen etiam hoc ità circumcideretur, ut nõ tam à præcedentibus in animâ supernaturalibus dispositionibus, quàm ab immediato & præsentaneo divinitùs influxu quodammodo totaliter, ministrantibus duntaxat naturæ viribus, pendeant; & eodem tempore habitus non ex vi Actuum sed ad præsentiam illorum quasi ex pacto aliquo cum Deo inito, sive incipiant, sive augeantur, divinâ tantummodo operâ; adeò ut quodammodò otiosi reddantur actus, nihil in homine efficientes sed quasi Deum admonentes; neque Habitus multum proficiant, cùm neque ex sese aliter comparentur ad vitam æternam, quàm ut moralia merita, hoc est ex pacto, non ex suâ naturâ vim habentes,

tes,& actus à præsentaneo Dei adjutorio pæne totaliter dependeant.

5. Hæ sententiæ, quorum sint Authorum, & quantum illis tribuendæ, meâ non refert: Explicationem enim molior, non Historiam; & illas produxi ut quid ego sentiam clariùs evadat. Ego itaque ad futuri opusculi institutum sic sententiam meam aperio & suppono. Supernaturalium actuum Objecta assero esse diversa à naturalium actuum Objectis; Finem quoque illorum à Fine naturalium; & tandem Efficientem causam, quia merita Christi Domini sunt Efficiens eorum speciale sub lege gratiæ; ante legem gratiæ speciale consilium voluntatis divinæ, quo Mundum ad adventum Christi Domini præparabat. Quoad cætera iisdem vel similibus viis (extra miraculi casum) processum esse; æternum Dei consilium, motiva & circumstantias prævias & causas tum naturales tum supernaturales tali ordine designâsse, ut ex vi illorum sequatur voluntatem in talem actum supernaturalem prosilire; neque esse ordinarie loquendo aliud Dei auxilium præveniens vel concomitans, sive præmotionem & prædeterminationem (seu influxum

quem-

quemlibet in actum ſupernaturalem,) præter hunc ordinem & ſeriem cauſarum externarum & internarum, verùm perductum uſque ad ipſum Actum.

6. Ulteriùs aſſero, Habitus ſupernaturales eâdem lege ab actibus ſupra naturam naſci, quâ habitus naturales naſcuntur ab actibus naturalibus; & nullo modo habere rationem Potentiarum, ſed eſſe puros Habitus; & hoc obtinere ſive in Sacramentis infundantur ſive extra; & quòd circa actus & habitus divini influxûs ratio ſit proportionata influxui Dei in actus naturales & eorundem habitus. Sed & actus & habitus ſupernaturales eſſe diſpoſitiones ex ſuâ intrinſecâ vi præparantes ad gloriam, non ab extrinſecâ deputatione ſed ex vi & virtute ipſarum entitatum; adeò ut anima quæ exit ex hoc mundo perfecta ſecundùm illos, ad viſionem beatificam, eodem modo quo oculus ſanus & in objectum directus ad viſionem objecti, comparetur; ut nihil illi deſit niſi illapſus ipſius objecti, non minus infallibilis quàm ejaculatio luminis à lucido. Hoc eſt primum præmittendorum & maxime neceſſarium.

Pra-

Præmittendum ſecundum.

1. PRoximum & ex hoc conſequens eſt, Juſtitiam ſeu ſanctitatem ſive Amicitiam cum Deo non eſſe conſtitutam eſſentialiter in extrinſeco aliquo, ſed eſſe intrinſecam diſpoſitionem Animæ, ſive per opera ſive per Sacramenta acquiſitam. Et evidens quidem eſt ex priori dicto. Cùm enim illic expoſitum ſit quòd diſpoſitio ſupernaturalis quæ in actibus & habitibus conſiſtit, habeat ex viſuâ, quando perfecta eſt, reddere Animam videntem Deum, ſicut ſanitas & directio oculi reddit oculum videntem parietem, palam quoque ſit non aliud quæri cum quæritur de Juſtitiâ & ſanctitate & amicitiâ Dei in quonam conſiſtant, quàm quid ſit quod nos faciat cohæredes Chriſti ſeu Beatos; & conſtet ex priori dicto hoc in diſpoſitione Animæ quæ in actibus & habitibus ſupernaturalibus poſita eſt, eſſe collocatum; evidens eſt Sanctitatem & Juſtitiam eſſe Intrinſecas ipſi animæ.

2. Unde patet eos, qui in Extrinſeco favore

favore Dei vel in applicatione Iuſtitiæ Chriſti ad animam collocant Iuſtitiam hominis, deceptos eſſe ex vocibus Sacræ Scripturæ & Sanctorum ad populum directis; in quibus non intelligebant myſterium quod latebat, ſed ſimplicium more ad ſonos literarum fidem adhibebant, ſine Theologicâ inquiſitione: & aliud ſenſuros fuiſſe ſi conſideraviſſent, ubi relatio inter duos terminos intercedit quorum alter eſt immutabilis, neceſſariò omnem mutationem ex alio termino originem ſortiri; unde, cùm Deus ſit prorſus immutabilis & unicus Actus, quòd dicatur eundem hominem aliquando amare, aliquando non amare ſed odiſſe, procedere non ex varietate quæ in Deo ſit, ut habeat differentes actus circa objectum, ſed ex mutatione in objecto; ut, quia objectum eſt aliud & aliud, idcirco aliam & aliam relationem habeat ad Deum; quæ relatio per Rationem attribuatur Deo abſque ullâ mutatione in Ipſo intelligendâ. Sic itaque, qui habet gratiam eſt amicus Dei & amatus à Deo; & qui eam non habet, eſt inimicus Dei; non per diverſam diſpoſitionem in Deo ad ipſos, ſed per differentiam diſpoſitionum in ipſis reſpectu Dei.

3. Adde

3. Adde his, Amorem Temporaneum Dei significare actionem externam vel dispositioñ ad illam, quæ est diversa ex purâ diversitate Terminj; ut, qui habet hanc voluntatem firmam bonos tuendi & latrones puniendi, eo ipso ex quo Sortes est bonus, habet voluntatem tutandi Sortem; Sed, si Sortes evadat Latro, absque aliquâ mutatione sui, ex sola mutatione quæ contigit in Sorte, ex vi ejusdem voluntatis esse determinatum ad puniendum Sortem. Sic itaque eos qui perfecti sunt secundum virtutes supernaturales amat Deus, & decernit & destinat iis præmia & Beatitudinem ex vi generalis voluntatis quâ vult talibus Beatificam visionem; iisdem vero, si defecerint à debita dispositione, vult pœnas æternas infligere, ex vi generalis decreti, quo statuit malos punire. Quæ generalia decreta cùm sint immobilia, sine ulla mutatione Det eidem vult præmia vel pœnas, hoc est amat & odit sine ulla mutatione alicujus virtualitatis vel formalitatis in ipsâ Divinitate; maximè cùm ex merâ constitutione mundi & seriei causarum & volitione eam perpetuandi, hi exitus bonis & malis præparati sint, etiam sine ulteriori & speciali

respectu

reſpectu inter Deum & creaturam quæ mutatur.

Præmittendum tertium.

4. Tertia mihi præaſſumenda veritas eſt, Gratiam quam Scholæ vocant *ſanctificantem* à Charitate non diſtingui; non illâ dumtaxat ratione quod utraque ſpirituali Animæ ut ſubjecto inſint, & ab Ariſtotele didicerim hujuſmodi ſolâ ratione diſtingui, cùm compoſitio ex partibus actu in compoſito diſtinctis primi noti negationem implicet; ſed propriâ contemplatione, eò quòd & à Sanctis didicerim, & in ipsâ naturâ legerim humanam animam conditam eſſe ad viſionem beatificam, & non viſo Deo æternùm inquietam; & totam illam perfectionem, quam à Chriſto Domino partim accepimus partim expectamus, creaturis à Deo infuſam & per modum ipſarum receptam eſſe perpetuâ experientiâ comperiamus. Unde Naturam unicam eſſe, quæ Subſtantia noſtra ſit; cætera hujus naturæ vel ab ipſo Naturæ Genio addita, vel modos additorum, à

Christo donata intelligam. Verbi gratiâ Fidem & Scientiæ & Consilii spiritus, modos quosdam & determinationes esse potentiæ naturalis quem *Intellectum* dicimus; Spem vero & Charitatem, & respondsuras his Spiritûs Sancti dotes, illi Naturæ potestati quam *voluntatem* nominamus, à Christo impressas qualitates seu modificationes esse comprehendam. Verbo, substantia nostræ Naturæ rationem habet ad suas Potentias non solùm nudas vel exercitio suarum virium confirmatas, verùm etiam ipsis donis supernaturalibus præditas & ornatas. Quare, cùm distinguentes Gratiam à Charitate, hâc speculatione id sibi persuadeant, ut, sicut virtutibus Naturalibus id speciem tribuat quòd sint conformes Naturæ substantiali, & vitia opposita eidem malum concilient, sic arbitrantur Supernaturalibus virtutibus deberi Gratiam velut Naturam cui sunt conformes; Ego verò virtutes supernaturales excellentiorem trahere inde speciem conspicer, quòd sublimiorem in gradum hanc ipsam naturam deducant, & sint magis eidem conformes, aliam profectò Naturam, quæ *Gratia* appelletur, per conformitatem ad quam virtutum formam

nan-

nanciſcantur, agnoſcere, nullatenus tutum habeo. Eſto itaque *Gratia* ipſamet Charitas, denominatione ſolâ diverſa: eò quòd Charitas fovet motum animi ad Deum tanquam ultimum bonum; Gratia vero addat quòd hic motus ſit ſummus motuum, noſque in ſupremo & Deo dilectiſſimo creaturarum ordine collocet.

Præmittendum quartum.

5. Quartam veritatem ubi explicuero in arenam ad te deſcendo. Illa eſt, nobis non eſſe quæſtionem de hoc quid ſit eſſe *gratum Deo*, ſed quid ſit eſſe in *ſtatu* gratiæ; eſt enim lis inter Theologos utrùm quilibet actus Charitatis faciat perſonam Deo gratam, quomodocumque tuo fortaſſis inſtituto hoc ſatis ſit. Sed mihi nihil neceſſe eſt in anguſtias illius certaminis includi. Cùm enim quæſtio inter nos jactetur de moriente ſine actu præſentaneo, difficultas noſtra ſpectat ad *habitum*, nempe quis habitualiter in gratiâ exiſtimandus ſit eſſe, quod clarè non niſi ad habitum Charitatis referri

poteſt; cùm Actus ut præteriens, Habitus ut conſiſtens & firmans affectum conſideretur. Neque amplius de hâc aſſumptione laborandum mihi video. Etſi enim plura de ipsâ deducenda forent, tamen aptiorem illis locum argumentorum tuorum perpenſio commodatura eſt, ſi rectè præcipio mente quæ neceſſaria reſponſioni meæ ſunt futura.

6. De evidentiâ harum propoſitionum nihil loquor; Accipe illas vel ut de quibus nullum expecto diffidium propter longinquitatem à præſenti diſputatione; vel, ut demonſtratas in *ſacris inſtitutionibus*; vel tandem ut demonſtrandas, ſi perlectis quæ in Sacris Inſtitutionibus ſcripſi de iis non tibi ſatisfactum legitimâ oppoſitione oſtenderis: Moneo tamen primam veritatem ab univerſali experimento ſupernaturalis Actionis, & à lege Dei quâ naturæ cum ratione ſuperſtruat, pendere. Secundam à definitione Concilii Tridentini. Tertiam parùm proficere vel officere quod ſpectat propoſitam nobis litem. Tandem quartam à pluribus cenſeri ex Concilii Tridentini dogmatibus ſtrictiſſimè pendere. Quod ego ex his concluſum cupio,

eſt

est ut videas litem quæ videbatur vaga, satis arctis cancellis esse constrictam; reductam putà ad hoc quæsitum, utrùm secundùm leges naturalium actuum & habituum dimensa Charitas, in iis personis, de quibus est nobis quæstio, maneat constans & firma? Cùm enim per tres posteriores assumptiones esse in statu Gratiæ sit habitum Charitatis retinere, & ex primâ habeatur pensandam esse Charitatem secundùm leges dispositionum naturalium, quæsitum ad hoc rediit utrùm in proportione ad dispositiones naturales perpensâ Habitus Charitatis in personis subjectis disputationi nostræ inhæreat.

7. Sed aliquid ulterius quod premam habeo; nempe (si jure meo uti velim) te causâ cecidisse. Vel enim constabit manere Charitatis affectum, & ex eo capite victus cedes lite; vel apparebit non manere in illis Habitum Charitatis, & tum nullum mihi tecum de iis certamen est; Ego enim non ex probatione, sed ex suppositione (quæ omni probatione valentior est, ut quæ vicem Definitionis sustinet) accepi Iudicium illud activum de Bono æterno constans in iis esse; ut videre tibi licet in ipsâ propositione

quæstionis quam ipse formasti. Et quoniam propositiones assumptæ nihil obscuri in sese continent, non potes majorem evidentiam postulare. Velle enim ut hæ propositiones denuò demonstrentur, est totius pænè Philosophiæ & Theologiæ demonstrationem in opusculo adeò brevi contexere.

DEFENSIO SECUNDA.

Refellens

Argumenta Philosophica.

1. POllicitis serviendum est, Aggredior itaque insultus tuos, eodem quo in me directi sunt ordine. Primum, ad quem te animat Logica, repello, confessus Genericam hominis rationem in Animalitate positam esse; quam utrùm admissurus sit, etsi omnium doctorum consensu firmatam, Author *Concordiæ fidei cum scientiâ* ignoro; unde possem tibi opponere metuendam in illo viro tum ingenii subtilitatem, tum Eloquentiæ torrentem: Cæteros enim qui

gre-

gregatim partes actu in compoſito per ſe uno velut aquam ſordent, te contempturum facile mihi perſuadeo. Subjicis, in operationis *modo* etiam *gradum* comprehendi: Quod in hoc congreſſu patior à te dici; in alio propoſito diſputationi ſcopo vel abdicarem integrè, vel certè quoad alterum ſignificationis membrum. Hinc deducis quòd par ſit effectus actûs alicujus in corpus & in animam; hanc conſequentiam prorſus rejicio, ex notoillo axiomate, *recipi unumquodque per modum recipientis.* Ut craſſiuſculè me explicem; Pilam in foramen vel cavum proportionatum conjice, media ſedebit; eandem quadrato ejuſdem vacuitatis cavo applica, tertiam præter propter partem non inſeret. Animæ & corporis receptivæ virtutes mirum quàm diſpares ſint; non eſt paritas expectanda impreſſionum in utriſque ab eadem actione. Et hæc communis tuæ conſequentię reprehenſio ſufficiat hoc loco, quoniam iterum in eodem ſaltu laborandum erit.

2. Phyſicam arceſſis in adjutorium, & experimentum tecum trahis non contemnendum, quòd nihil intelligere poſſimus vel cogitare ſine corpore vel motu.

tu phantaſiæ. D. Thomas duo experimenta exprimit; alterum ex eo quòd læſo vel ligato cerebro experimur deficere cognitionem quam habitu ineſſe non dubitamus; alterum eſt quòd, cum quis difficilis eſt ad veritatem aliquam comprehendendam, Magiſter exempla proponit, (in Geometriâ figuras:) vel ipſe ſibi phantaſmata effingere laborat in quibus vel quorum auxilio illuſtretur intellectus. Rationes ipſius legere potes in *Partis prima Quæſtione* 84ª. *Art.* 7°. & *Qu.* 85ª. *Art.* 1°. Experimento itaque cedo tum de corporeis tum de Metaphyſicæ abſtractionis entibus, ut ipſe D. Thomas teſtatur. Neque litigo de eo quod infers, quòd ex multiplicitate ictuum firmiora evadant judicia; & quòd pendeant ex primis (quas vocant) apprehenſionibus etiam candidè concedo; & unicam vocem in tuo diſcurſu repudio, vel magis diſtinguendam puto: videlicet quòd cum proportione inſeſſio Iudiciorum ſequatur ictus phantaſiæ. Poteſt enim intelligi hæc vox *proportio* intercedere inter ictus phantaſiæ & Iudiciorum firmitatem, & ſic falſa eſt; non enim eadem eſt proportio inter Iudicia, quæ inter ſimplices Apprehenſiones; neque

rursus inter simplices apprehensiones & phantasmatum motus. Sin eò tantummodo respicis ut ipsa Iudicia ex multitudine ictuum phantasiæ qualemcunque majoritatem & excessum consequantur, sic aliqualem proportionem non rejicio.

3. Tertium insultum prosequeris rursus Logices ope; Ex quâ videris sumere, Judicia constare apprehensionibus simplicibus, sicut vides in Logicâ notari propositionum qualitates. Sed vereor ne illudat tibi Logica; neque enim ipsius est sub potestate de hâc quæstione judicare, sed Animasticæ. Apprehensiones itaque simplices quasi materia sunt & objectum judiciorum; & legitimè intellectui annumeratæ, faciunt illud quod voci *est* respondet, in quo consistit Judicii ratio. Abstracta est hæc speculatio, conabor eam nostris usibus accommodare.

4. Nisi itaque me fallat quam in his investigandis applicui sagacitas, invenio *intelligere* non esse aliud quam animam esse res quæ extra sunt, non quomodocunque sed intellectualiter. Neque me reprehendi permitto quòd definitum in definitione locem donec me explicue-

rim, coactus enim facio. Porrò, intellectualiter ineſſendi tres video gradus; alius eſt ſimplicium Apprehenſionum, ſecundus Iudiciorum ſpeculativorum, tertius Iudiciorum practicorum. Horum trium graduum primus videtur deficere à ratione intellectualiter ineſſendi; tertius, aliquid eidem adjicere, quod an proprium ſit ejuſdem generis an aſcititium dubitari poteſt. Quare, in medio gradu inveſtigandum eſt quid ſit *intellectualiter ineſſe*; neque dubito aſſerere conſiſtere illum in duplicatione exiſtentiæ ſupra exiſtentiam. Examinemus enim quid agam cum *judico* vel magis quid deveniam per actuale Judicium, & evidens eſt me eſſe hanc rem eſſe; ſicut enim per voces *Campana eſt ſonans* enuncio & patefacio quod Res quam Campanam voco eſt in certo motu & agitatione, ſic per eaſdem voces notum reddo Auditori quid ſit in Animo meo. Quare clarum eſt *Campanam eſſe in tali motu* eſſe interius in Animâ meâ: Alioqui non ſignificarem mentem meam dum dico *Campanam ſonare*. Ulteriùs examinem cur aſſentiar huic veritati *Campana ſonat*, ſeu quare intrinſecùs ſim Campana ſonans, & clariſſimè cerno

inde

inde me assentire huic veritati quia cognosco Campanam hoc suo motu incessere auditum meum, & afficere animum meum, seu Animum meum esse affectum à Campanâ sonante. Palam itaque est me assentiri Campanam sonare ex eo quod per prius cognosco seu sim Anima mea affecta, hoc est taliter qualificata seu modificata. Clarum itaque est assensum meum quo persuadeor Campanam sonare, esse in me mediante hâc alterâ quòd ego sim talis; quæ persuasio includit quòd ego *sim*, & confectum esse quod me-esse-Companam sonantem per modum Iudicii speculativi, includat me-esse-meam-existentiam; hoc est, ipsam existentiam meam replicatam esse super semetipsam.

5. In simplici autem apprehensione hoc non video; sed quendam modum inessendi qui multum similis est illi quo figura inest Quanto, vel quantitas Corpori; qui modus sic transcendit modum essendi in loco vel in toto, ut Metaphysica Physicam, & intellectus sensum. Neque tamen par est modo quo objectum est in Animâ per simplicem apprehensionem; In eo quippe deficit, quòd tum in cæteris tum in ipso loco, potentiæ & a-

ctûs ratio invenitur; Nam locus ſine locato vacuum foret, hoc eſt ens quod abſtractè intelligi poteſt, ſed rebus inexiſtere nequiret. Objecti verò ad intellectum comparatio eſt Entium in actu utrâque ex parte, & aptorum ſeorſim exiſtere. Non eſt itaque inexiſtentia objecti per ſimplicem apprehenſionem, vel per modum corporearum inexiſtentiarum, vel per modum intellectualis inexiſtentiæ, ſed quidam modus Animæ proprius ex eo quod concreta eſt corpori & nuda potentia in genere intelligibili, tabula raſa & charta pura, in quâ necdum inſculpta eſt ipſius Animæ Imago, ſed pertinens magis ad figuram imprimendam; quæ integratur, non tam ut videns quàm ut videnda, ab impreſſionibus illis quas ſimplices apprehenſiones dicimus.

6. Ex adverſo ad formandum *Iudicium Practicum* tertius quidam modus inexiſtendi menti requiritur, includens quidem duos priores, ſed addens illis. Apparet enim menti quòd objectum ſit aliquid ipſius, non ſolùm quia patitur ab ipſo, ſed etiam quia ſit aliquid mentis prout *Mens* ſonat rem exiſtentem in rerum naturâ, ſeu aliquid mentis quatenus

nus eſt prævia paſſioni per quam fit ipſum objectum. Bonum enim ſignificat conforme Enti ut Exiſtens eſt. Habet itaque ſimplex apprehenſio ineſſe quoddam quaſi Membri Paralytici; quod ineſt quidem, ſed non habet rationem Viventis; id eſt, non eſt accommodatum ad motum & uſum propter quos ineſt; Sic, quoniam ex vî ſimplicis apprehenſionis non ſcimus an res ſit, nihil ſumus quod extra ſit, ſeu non habemus quo poſſimus operari extra animam. Per Iudicium vero Speculativum jam anima fit potens ad operandum extra ſe: Per judicium verò Practicum, quo ſumus Bonitas rei quę extra eſt, non tantum habemus poſſe operari ſed actu operari, ſeu non poſſe non operari circumſtantiis rectè diſpoſitis, quaſi ipſum eſſe nos rem ut bonam penetret, per intellectionem ſeu reflexionem Exiſtentiæ ſupra exiſtentiam, in exiſtentiam ſupra quam fit reflexio, & uniat cognitum ipſi ut ſubeſt intellectioni. Non dubito quin ex hoc diſcurſu videas non ſolum proportionem affectuum mentalium non ſumi juxta menſuram ſimplicium Apprehenſionum, ne dum phantaſmatum; ſed neque Iudiciorum Speculativorum.

7. Quo.

7. Quoniam in hac explicatione prolixior fui, transilire ad ultimam Philosophicarum objectionum opportunum erit; Non ut exemplum quod ingeris insolutum dimittam, sed ut illud cum ipsâ Ethicâ oppositione conjunctum simul excutiam: Neque credam magnam esse eorundem dissimilitudinem. Sed, antequam singula aggrediar, præmitto doctrinam Aristotelis & D. Thomæ expressam ipsis verbis D. Thomæ in 1ª 2æ Quæ 77ª Aº 2º. ad quartum *Philosophus dicit in septimo Ethicorum quod Syllogismus Incontinentis habet quatuor propositiones; duas universales, quarum una est Rationis putà nullam fornicationem esse committendam; alia est Passionis, putà delectationem esse sectandam; Passio igitur ligat Rationem ne assumat & concludat sub primâ, unde eâ durante assumit & concludit subsecundâ.* Hâc doctrinâ suppositâ vides in Incontinente non deleri, non minui dictamen Rationis; oppositio enim, si qua foret, non inter Universales, quarum utraque vera est, sed inter particulares ponenda foret; in quibus non est locus, cùm unica tantùm sit; Manet itaque dictamen de Virtute integrum.

8. Huic doctrinæ adde aliam ejusdem

dem Sancti; nempè restitutum sanctitati è peccato, interdum cum minori interdum cùm æquali vel majori charitate resurgere; Unde, quantum instantia tua tangit Incontinentes, nihil agis nisi probes eum semper cum minori gratiâ resurgere, vel certè supponas; quod si feceris, non de Incontinente, sed de Continente in viâ corruptionis, non emendationis vel constantis Incontinentiæ, loqueris. Imò, per illas voces quibus deletum judicium & inter mortuum significas, planè de vitioso habitualiter & perfectè & non de Incontinente sermo tuus agit. Et hinc vides quod cum Theses meæ tantùm de Incontinentibus agant, in quibus firma & radicata manet sententia quæ secundum Rationem est, palam esse neutram instantiam vim aliquam inferre veritati à me propositæ. Verumtamen, quoniam non est propositum mihi è cassibus tuis me expedire, sed veritatem exponere & sequi, fateor doctrinam hanc Aristotelis non mihi satisfacere. Scio enim compertis experimentis etiam minorem propositionem ab incontinentibus subsumi; & eos aliquando gementes, velut muta animalia, vel sodalium violentiâ vel à suâmet illectos

ctos carne ad voluptates abduci. Quid putes de illo à quo cum occurrens familiaris peteret quonam ambularet; respondit, vado traditum Animam Diabolo, corpus meretrici, & facultates lenæ. Non sciebat ille se male hîc & nunc eligere? Quid dicam de dubitatiunculis quæ in ipsa executione interveniant? Itur, redditur, acceditur, receditur; prorsus videas quasi culicem circumvolitantem candelæ flammam donec alis correptis intereat.

9. Unde itaque est quòd præfert voluptatem hujusmodi Incontinens? unde, nisi quòd illa sit spirituum in corpore nostro potentia, ut faciat hominem operari purè ex vi Passionis, si in magnâ copiâ superet eos qui Rationi famulantur. In phreneticis & amentibus hoc clarum est. Motus primò primos agnoscunt plerique Theologorum. Quod itaque præveniendo Rationem facit Passio, tantundem etiam adversus contradicentem (etsi cum contradictione) perficit, si quando abunde superat; non ex vi Iudicii singularis oppositi Iudicio singulari oppositæ Rationis, sed ex ipso impetu & quasi furore præsenti; quamvis non negem sæpe ligare Rationem nè subsumat

sub.

ſub majori propoſitione Rationis; ſaltem in actu concludendi, juxta doctrinam Ariſtotelis.

10. Ex hâc reſponſione vides te fruſtra conare labem æternam in animum inducere; poſtquam non dubito te poſitis contrariis judiciis in Animâ, facilè aſſenſurum in morte debilius judicium deletum; iri, unde ſi forent particularia judicia contraria, deletum maneret debilius. Sed particularia judicia manere non poſſunt poſt mortem niſi in univerſale Iudicium labem invexerint, quia circumſtantiæ non ultra ſuperſunt: Nec ſunt itaque, neque ſi eſſent quicquam nocerent, quia dum forent præcipua erat ipſa Paſſio ſeu motus ſpirituum.

DE-

DEFENSIO TERTIA.

Refellens

Argumenta Theologica.

1. AUdiamus modò quæ ex Theologiâ adverſus hanc ſententiam meam proferuntur. Primum inde tormentum admovetur quòd dicatur Incontinens amare aliquid finaliter præter Deum cum ipſo Deo, & proinde non amare Deum ſicut debet amari. Acuitur hoc telum, addendo, Incontinentem dum peccat exiſtimare ſe perdere gratiam Dei & viam ad beatitudinem, & (quod ſequitur) præeligere voluptatem vel aliud bonum temporale Beatitudini. Huic ut ego reſiſtam impetui à D. *Thoma* petendum eſt auxilium; fumo enim vulgariter inter Theologos excitato præſtrictis oculis, non ſatis diſpicis, Eruditiſſime vir, in quo primò diſſepiantur viæ meæ à callibus modernorum. Lege itaque

itaque in D. Thoma 2dâ 2æ Qe 23ª. Ar. 1omo corpore, has voces. *Et, ſi quidem Charitas eſſet habitus acquiſitus ex virtute ſubjecti dependens, non oporteret quod ſtatim per unum actum contrarium tolleretur; Actus enim non directè contrariatur Habitui ſed Actui; Continuatio autem Habitûs in ſubjecto non requirit continuationem Actûs; unde ex ſuperveniente contrario Actu non ſtatim Habitus acquiſitus excluditur.* Deinde diſcurrit quòd quia Charitas eſt habitus *infuſus*, propterea per unum actum tollatur. Ex quo diſcurſu cupio te perſpicere quàm diverſa abeat tua argumentatio à ſuccutiendo fundamento meo. Tu enim id conſtanter moliris, ut oſtendas ineſſe *actum* aliquem in Incontinente *actui* Charitatis oppoſitum, & tum eviciſſe cauſam gloriaris. Ego ex adverſo aſſumo Charitatem eſſe *habitum acquiſitum* & dependentem à ſubjecto, tum quaſi ab Agente, tum quaſi Patiente; & diſcurrendum eſſe de illâ ſicut de illis aliis docet Sanctus Doctor in vocibus præcitatis; nempe, quòd non quolibet actu contrario tollatur. Unde, quæ mihi tecum eſt litem ſic agitari oportet, ut quæratur quibus vel quot actibus tollatur, non ut oſtendatur aliquis unus actus contrarius ineſſe.

2. No-

2. Notandum etiam tibi est primum dissidium inter oppositos mihi Theologos & me pendere ex hoc paxillo, utrum *infusio* Charitatis significet Infusionem seu actionem solius Dei *immediatam*, an talem quæ mediantibus secundis causis, & maximè ipso diligente & actibus ipsius, perfici consueścat; Neque firmius fundamentum habere vestram sententiam, quàm quòd in explicatione similium vocum Sacræ Scripturæ & Sanctorum nitatur; eam quoque æquivocationem totis Sacræ Scripturæ voluminibus elidi; cùm in ipsâ omnia eminentia providentiæ divinæ effecta tribuantur *Deo*, etsi *per secundas causas* esse administrata abundè liqueat. Attamen, quantam mutationem in Ecclesiâ hæc una doctrina effecerit, vix credi potest, ut in sequentibus ex parte disci poterit.

3. Hoc supposito, jam (si ipse velim) responsum est ad argumentum tuum. Admisso enim quòd Actum peccati mortalis incurrat Incontinens, sed non talem qui tollat Habitum, Argumentum totum dehiscit. Sed mihi aliud quoque scrupulum movet; fortiter enim premis Incontinentem credere se vitâ æterna excideres;

cidere ; quod ego tantum abſum ut exiſtimem, ut auſim aſſerere me certum eſſe de contrario. Scio enim Incontinentes plures (ſi non pleroſque) ſpem reſurgendi habere, imò & propoſitum; quomodo itaque urgere potes quod credant ſe excidere vitâ æternâ ? Quotidiana ſunt exempla luxuriantium pridie, & poſtridie ſeſe Religioſo famulatui cum animo nunquam ad peccata redeundi mancipantium, & ipſam luxuriam augentium ex hoc voto eam nunquam repetendi : Novi cui juveni à Religioſis datum ſit conſilium, ut ſatiaret ſe voluptatibus, eo fine ut poſtmodùm contemneret. Quis quamne affirmabit eum deſperaviſſe de Beatitudine , vel non retuliſſe ad eam ipſum vitii actum, ſive executorem conſideres ſive conſultorem ? Quâ prudentiâ actum ſit nihil diſputo ; ſed non ex deſperatione ſalutis actum eſſe, conſtans pronuncio. Enimverò quis unquam Theologorum docuit omnem qui peccatum mortale plenâ voluntate commiſit, habitum Spei perdere ?

4. Confirmas propoſitum argumentum ex alio dogmate meo ; quo aſſero neglectum perveniendi ad Beatitudinem ſtatum peccati mortalis inducere ;

&

& ſubſumis Schiſmaticum à me propoſitum toto vitæ tempore (ut tu ais) negligere vitam æternam, eò ſcilicet quòd perſuadeat ſibi ſe in ſtatu æternorum ſuppliciorum meritorum degere. Lege itaque Characterem, quem delineo illius Schiſmatici de quo ago Parag. 9. Trutinationis quartæ. *Hujuſmodi ſunt quos nos Schiſmaticos tempore perſecutionis appellare ſolebamus; qui de nullo fidei articulo dubitabant* (&, quod ſequitur, quòd oporteret membra eſſe Eccleſiæ Catholicæ; unde appellabantur Schiſmatici, ſed non erant) *ſed jacturam opum & miſeriam perſecutionis ſubire non audebant, privatas orationes Catholicè legebant; quandocunque auderent, auxilio erant pro fide laboramibus & patientibus; cupiebant etiam Catholico ritu vivere, & querebantur de imbecillitate ſuâ.* Tune hos dices neglexiſſe totâ vitâ Beatitudinem? Si dixiſſes non idoneè curaviſſe, tecum ſenſiſſem: ſed certè aſſiduam ſollicitudinem & ſpem exprimunt hæ voces ſeu continuata illorum converſatio.

5. Vis ut ſeveriorem diſcurſum hiſtoriolâ temperem. Narravit illam *Georgius Conierus*, apud quem, occaſione fidei Catholicæ *Lovanii* exulantem, juvenis hoſpi-

hoſpitabar. Erat verus Iſraelita in quo non erat dolus, neque inventum eſt in ore ipſius mendacium; & narrabat quorum pars magna fuit. Induerat arma pro Fide Catholicâ in inſurrectione quæ dicebatur *Comitum*; & captivus factus pro eâdem eſt morte condemnatus; Sed quoniam judices habebat conſanguineos, ſæpiùs productus ad mortem, ſæpe in carcerem reductus eſt; ut plures deducendi illum à conſtantiâ fidei tentarentur ſemitæ. Inter cætera perductus eſt ad illum Miniſter quidam *Gilpinus* nomine, ejuſdem (quantum memini) Eccleſiæ priùs Catholicus Parochus, ut rationibus eum averteret ab obedientiâ Eccleſiæ; qui & multa in eum finem diſſeruerat. Cum *Conierus* (ſoli erant) Tu (inquit) *Gilpine*, utriuſque religionis Bona & Mala nôſti, cùm in utrâque vixeris; Ego indoctus ſum, neque ſatis tuis argumentis faciendo; Adjuro te igitur coram Deo vivo cum conteſtatione Fremendi illius Iudicii, ut ſincerè reſpondeas mihi utra fides ſit potior. Hîc ſenex cohorruit, & coopertus lachrymis *Conieri* manus arctè ſtrinxit, cum his vocibus, *Coniere, ſta fortiter ubi ſtas; unica Catholici fides eſt recta; quis dabit mihi ut totius*

totius mundi permutatione tuæ ſimilem conſtantiam mercer; ſed cor mihi deeſt. Sic ille, ſed corde pavido retroverſus eſt ad antiquam conſuetudinem. Addebat (ſi ſatis memini) ſe in illo ſtatu nullo præmio moriturum. Certè, is ſenſus eſt plerorumque id genus hominum; quos mirum eſt quàm ſolliciti ſint ne deſint laborantibus Sacerdotes ſub ipſo vitæ exitu; Unde & ſolicitudo & ſpes Beatitatis ultra omnem cavillationem in iis manifeſtæ ſunt. Ex quibus evidenter vanus eſt tertius inſultus qui totus conſumitur in probando quod deturpatus ſit animus Incontinentium; de quo nulla intercedit contentio, quæ tota eſt de quantitate deturpationis; & quid, non in vitâ, ſed in mortis articulo ſit futurum.

6. Quartus impetus à verbis meis oritur, quibus aſſero hujuſmodi homines, ſi locus pœnitentiæ in extremis detur, ad Deum ſe converſuros & petis à quonam affectu vitioſo? mortali an veniali? & utrumque impugnans, Primò negas à *mortali* affectu eos reſilire poſſe, cùm prævalens Iudicium de Bonitate futuri ſæculi hoc arceat; deinde neque *veniali* admittis, cùm veniales affectus in morte non mutentur uſque ad reſumptionem corpo-

corporum. Huic tuæ cogitationi, quid si oppoſuero; me nôſſe quòd à vitioſo affectu, putà puſillanimitate & inconſtantiâ, de quâ dolent, convertantur ad Deum; utrùm autem Lethalis illa fuerit an Venialis ignarum eſſe? & oppoſitioni tuæ adverſus veniales affectus reponam, in tractatu meo *de medio ſtatu* ſermonem eſſe de affectibus non retractatis vel quadamtenus ſolùm emendatis, non de iis qui deteſtatione deleti ſunt; qualis eſt puſillanimitas Schiſmaticorum, de quâ contriſtantur, ſed cum tentatio urget paſſione vincuntur; quantum ad affectus mortales, non continuò ſi ſint de objecto mortali conſequum eſſe ipſos etiam lethum inferre Animæ, ſed & extrinſecùs & intrinſecùs pati remedium; inter quæ an hoc Iudicium prævalens unum ſit me diſputationem permittere poſſe, ſalvâ veritate Theſis. Sed candidè tecum agam, & ad illud quod in ipsâ Trutinatione quartâ ſignatè expreſſum legere poſſis, remitto; nempe, affectum à quo reſiliunt eſſe *actu* mortalem, non item *habitu*, quia non ſit habitualis; Quod ut facilius digeras, duos diſſimulandi fidem modos mente compara: alterum eorum qui determinatè pro-

nunciant & apud sese constituunt, se usque ad mortem simulationem perducturos; alios qui in præsentibus circumstantiis simulant, sed quam valent cautissimè prævenient hujusmodi articulos, nunquam tamen aperiè fidem coram Iudicibus profitentur; sed neque constantem animum habent non profitendi. Hos si perspicacius intuitus fueris, descriptos invenies §. 11. & solis *actibus* peccare, nec *habitu* esse vitiosos.

7. Ego interea Arietationi tuæ quintæ me interpono. Increpas me itaque quòd adversus communem Theologorum sententiam non admittam deliberationem, quâ Anima agnoscit actionem suam esse adversus mandatum, esse sufficientem ut Charitatem tollat. Verùm ego non memini quòd unquam hoc effuderim. Si dicas me non credere omnem hujusmodi actum interimere Animam, non tam præfractè inficier, sed quòd caossatus sim hoc defectu Deliberationis fieri, non itidem recordor. Novi me alicubi exposuisse, quomodo non omnis transgrediens mandatum sit contemptor Majestatis divinæ; sicutneque omne vitiosè contra legem Regis perpetratum censetur crimen læsæ Majesta-

jestatis. Novi etiam quòd dixerim Malum Peccati bono Virtutis esse compensabile, & non ex offensæ Personæ granditate infinitam deformitatem trahere : Novi etiam meum esse quod citas, peccatum non esse mortale nisi interimat Charitatem, est enim hæc ipsa definitio peccati quatenus mortalis est ; sed, quòd aliquid horum ex defectu debitæ Deliberationis eveniat, nisi ipsum locum cites non reperio. Confundis itaque quæstionem imponendo caussam quam ego non assigno. Caussa enim cur talis actus non impediat finalem salutem Animæ, non est quia non est deliberatus, sed quia transit & non manet in habitu eò quòd cum passione transeat.

8. Urgebis fortassis non esse mortiferum, cùm vita Animæ in Charitate consistat, eam autem non auferat. Sed hanc tibi consequentiam refuto : Num enim venenum non est mortiferum, si propterea non interimat quia Antidotum præsumptum fuerat, vel etiam post venenum priusquam se in viscera diffudisset. Premis ipsummet cui displicet suus actus fateri se bonum temporale prætulisse æterno. Non diffiteor ; sed si fatetur se malè fecisse, pariter fatetur se judicare non fuisse præferendum. Ut quid ergo statum præteritum, quem vides eva-

nuisse, contra præsentem & vigentem urges? Melior est canis vivus mortuo Leone. Quomodo autem inferas securè licere hujusmodi homini peccare, nihil percipio; nisi putes scienti se facere malè, conscientiam posse dictare ut agat, cùm ipsum dicere actionem esse *malâ* sit dicere eam non esse agendam. Sed fortè existimas nihil mali fieri homini nisi tollatur Charitas. Adeone oblitus esse possis quid Theologi de venialibus generaliter pronuncient; videlicet, neque auferre Charitatem, & tamen cum gravia sunt, summoperè animæ nocere, & etiam in Mortem dispositivè præcipitare.

9. Sexto loco *Iudicium* ipsum examinare prætendis: Sed in ipso exordio impingis adversus ea quæ in propositione quæstioni declarâsti. Illic enim profiteris Iudicium debere victrix esse cæterorum judiciorum; hîc asseris satis esse in quocunque gradu, & si maneat in ullo gradu activum. Sic vel contraria mihi imponis, vel conciliationem admittere debes; nempe ut tum duntaxat censeatur activum cum cæteris prævalet; hoc est, quando non obstantibus cæteris est activum. Unde fictitium est quod subsumis nullo unquam tempore in actum procedere; nunquam enim non in actum procedit,

nisi

nisi quando vehementi tentatione obruitur, quod tu fingis perpetuum esse. Unde deterius adhuc est quod assumis, hoc Iudicium cedere cuilibet minimæ tentationi: Et ejusdem rationis est quod infers, non requiri ullum omninò Iudicium practicum. Quæ, quia sunt clarissimè adversus ea quæ ipsemet exposuisti in propositione quæstionis, & sine ullâ probationis specie frigidè illata, gratis tibi remitto quæ tu gratis mihi imposuisti.

10. Ex accidenti gravas erratum, eò quòd asseram communissimam rationem Boni æterni sufficere ut sit Fidei objectum; neque consideras quid pueris, quid rusticis; quid non instructissimis antiquorum sive Patrum sive Judæorum ante adventum Christi, præjudicii inferas.

11. Non satis erat ferro depugnâsse, nisi pompam quoque instruxisses. Sic habet usus sæculi ut magis tonitruis utantur quam fulminibus; & plura inferant fercula quæ spectentur, quàm quæ gustentur. Necesse proinde fuit terricrepos illos sonitus à Fide & praxi Ecclesiæ reboantes adducere, quibus Rhetorum more clauderetur tua in me actio. Alióquin non possum te adeò imperitum disputationis adversus heterodoxos autumare, ut non intelligas quam levia sint

quæ hoc loco intentas ſpicula, vel dubites totidem in adverſum facillimè congeri, ſi delectaret ea quæ faciendo populo idonea ſunt in ſeveram Scholæ palæſtram introducere.

DEFENSIO QUARTA.

Refellens

Argumenta à Chriſtianâ Fide & Eccleſiæ Praxi deſumpta.

1. QUoad tua itaque quæ producis è Sacris Libris teſtimonia, ſic enuncio; Inter utramque litigantium cohortem conventum eſſe, has voces de ſervandis mandatis & dilectione cum proportione explicandas eſſe, ut qui amplius ſervat, plus quoque diligat; qui minùs, minus etiam diligat: Nam etiam tui Theologi non admittent niſi mandata perfectè obſerventur non futurum Charitati locum; pænitentibus, & quidem ſeptuagies ſepties, indulgebunt, & credunt nos advocatum habere apud Deum. Quod autem ſupponis in impœni-

tentes

tentes me admittere Charitatem toto §. 11° Trutinationis 4ᵃ confutatur. Schismatici enim, quos adeò premis, in perpetuâ quadam sunt pœnitentiâ; aut non putes eos qui fugiunt persecutores proficeri fidem in demissiori quidem gradu quàm qui eam sustinent, sed tamen verè; exilium enim etsi voluntarium, exilium est & spoliatio, si propterea exerceatur ne in persecutione succumbatur. Hi itaque Schismatici quantum se celant & incommoda subeunt nè protrahantur in certamina quibus sese impares agnoscunt, eatenùs profitentur fidem; & quatenus subveniunt Sacerdotibus & aliis in nomine Prophetæ & Discipuli, non sunt amissuri mercedem suam, etsi ad sublimiores gradus Confessionis non audeant aspirare, sed quoties incidunt cedant. Vos autem secundùm externæ disciplinæ canones computatis etiam internos fructus, neque recordamini quòd homo secundum faciem judicat, Deus autem cordium cognitor est.

2. Levior est vis sententiæ *Paulinæ, quod non est ex fide peccatum esse*, ex quo arguis Schismaticos quoties in tentationem incidunt delinquere; quod ad te disputare Albium falsò suscipis: Ex eo quòd non intelligas ipsum Charitatis Habitum post Actum

remanere, tantundem esse ac judicare se malè feciſſe practicè; hoc eſt, pœnitere in ipſo animo. Sed ipſimet (urges) non hoc intelligunt; & quando urgeo plures decipi de ſtatu Animæ ſuæ, ſed non propterea ſtatum habere quem ſuum eſſe credunt, de gradu ſanctitatis ſuæ decipi exiſtimas. Inſto de Sanctâ *Teresâ* quæ perſuadebat ſibi omnes hæreſes & mala, quæ ſeculum illud infeſtabant, à Deo permiſſa eſſe propter peccata ſua; Quid de altero Antiocheno cenſes, cujus meditatio quotidiana erat totam Civitatem Antiochenam propter pietatem ſuam rectà in cælum ferri, ſe ſolum peccatorum ſuorum pondere in inferos demergi. Quomodo puſillanimes, qui omnia ferè quæ aggrediantur eſſe peccata lethifera ſibi perſuadent, conſolaberis & eriges? Perſuadebis iis verè illos adeò peccatores eſſe quàm ſibi ipſis videntur? & verè omnia opera quæ cum hâc perſuaſione ab illis fiant in judicium & damnationem cedere? De Stâ Catharinâ Senenſi manet ſcriptum cum ſeſe nefandis cogitationibus oppreſſam crederet Chriſtum teſtatum ipſi eſſe ſeſe interim in imo ipſius corde fuiſſe. Vides itaque non oportere trahi ab opinione rudium hominum quis ſit ſtatus Animæ ipſorum, ſed à principiis Theologicis.

3. Sed

3. Sed urges, quòd *qui novit voluntatem Domini & non facit vapulabit multis.* Quasi ego negem crimen Schismatici gravius esse quia permittat scientiam suam à passione superari. Habebunt & crimina suas pœnas, & pœnitentia meritam coronam. Neque tibi de explicatione tuâ negotium facesso, sed applicationem iniquam esse & præter propositum casum; *externa* sola cogitas, *interiorem* animi habitum non perpendis.

4. Urges ulteriùs necessariam esse scitu hanc doctrinam si vera sit, & per consequens Apostolis & Sanctis fuisse prædicandam, quam infra conaturus es demonstrare, etsi vera foret, non esse publicandam. Tu constantiam tuæ dictionis perpende. Ego verò ut utilem ad spem iis de quibus loqueris habendam, esse hanc doctrinam non inficior, sic non necessariam propterea profiteor; utpote sine quâ exerceri possit Christianæ pœnitentiæ opus; putà, præterita vitæ scelera detestari, & futura bona quàm possunt ardentissimâ fide expostulare.

5. Sed nemo antè me novit hanc doctrinam. Quis tibi aut mihi hoc spondere audeat non millies ab aliis repetitam, & in pluribus tum Sanctis tum Theologis scriptam, etsi ad nostras aures non pervenerit.

Vanæ ſunt de hujuſmodi ignotis Prophetiæ: Sapientis dictum, *nihil jam fieri quod non ſit actum prius*; quod ad dicta æquo jure ampliari congruit.

6. Proximus locus tibi ducitur à Fide Chriſtianorum, hanc vitam eſſe Meriti locum; &, quantumvis fortaſſis alios Theologos habeas diffidentes, & merita futuro etiam ſæculo inferentes, me tamen ſocium & conſentientem habes, & agnoſcentem non eſſe cum malâ lite uſque ad Judicem perveniendum. Sed oro te ut recogites animo diſputationem eſſe inter nos de habitu charitatis in hoc ſæculo acquiſito & ex hoc ſæculo delato, qui illic nihil mereatur, ſed tantum in fructum ſibi connaturalem ex vi exiſtentiæ Animæ protuberet, hoc eſt in actum charitatis conformem gradui ipſius, & debito tempore in præmium tali actui correſpondens. Vide nos nullum Meritum in futurâ vitâ peccatoribus aſſignare.

7. Sequens objectio captum meum ſuperat; ego enim inter mortales repens & ab hominibus & per homines aliqualem ſcientiam corradere tentans, nihil Fide valentius adhuc inveni; & non Fidem à Natura, ſed Naturam à Fide ſuperveniente & roborari & præveniri ad propria fidei dictamina percepi. Explicandâ itaque eſt magis

gis propositio quam assumis, alioqui non facile eam mihi persuaseris. Ais itaque homini persuaso aliquod faciendum mortaliter eum lædere, mortale esse illi. Petoq; num ex adverso Homini credenti aliquid non esse mortale non sit mortale, & permissum velis Naïribus Indorum fœminas quascunque nobiles incursare, aliis homicidia, aliis furta, Judæis vindictam adhærentibus Apologiæ Casuistarum ea omnia quæ famosi illi Casuistæ docent; in Regionibus ubi sunt publica puerorum prostibula (ut de Persis & & Sinis fertur) ipsam Sodomiam? nescio enim cur contraria contrariis non sint reddenda.

8. Si sic se res habet, væ Theologis adeò liberè de mandatis divinis disputantibus & pietatem existimantibus si habenas retrahant, quia vident sectatores suos propterea honestiùs viveres profectò pares sunt legisperitis. Judæorum qui alligant onera importabilia & imponunt humeris hominum, cùm Christus jugum suum suave & onus leve esse confirmet. Quod non in eum sensum trahi velim quasi probem latas semitas eorum, qui, ut ludebat Sorbonicus Doctor, *volunt peccata mundi* sed quòd

velim.

velim Theologos instare cupiditatum sublationi quæ est verè semita exhibendi jugum Christi suave; & Iurisconsultis relinquere eam curam, quousque extendant se præcepta, sive divina, sive Ecclesiastica vel politica, quibus hodie intumescunt Theologorum & Religiosorum volumina. Væ tandem viris quoquomodo citra plenitudinem prudentiæ timoratis; quorum vitam necesse est senticetis undique esse obseptam, & intellectum scrupulis offuscatum præ sollicitudine Deo placendi.

9. Et mihi quidem sufficeret quam supra tradidi doctrina, hujusmodi homines, de quibus est lis nostra, *actu* peccare, sed non propterea *habitum* charitatis amittere. Sed quia fortassis tibi quidem responsum videres, sed in tenebris quererereris destitutum, disseco tibi actum de quo disputas; ut cum videris quid intus sit, ipse judex veritatis constituaris. Exardescit in vindictam qui injuriâ affectus est, & recogitat secum adversus Dei mandatum esse inimicum occidere, resolvit tamen se occisurum. Occurrit, si feceris non superere modus vitæ æternæ consequendæ. Huic motui potest unum horum opponere; etsi moriar

riar in ipso actu & nunquam vitam æternam consequar, faciam tamen; vel, Deus bonus est, supererit vita ut Animæ meæ consulam. Utrovis horum confidat, Actus externus est mortalis, & in foro Sacramentali condemnatur peccati mortalis; sed, quam dispositionem faciat in interiori Animâ non adeò liquet. Sicut enim qui Romam proficiscens divertit extra viam ut Civitatem insignem visat, non propterea iter & itinerandi prosecutionem deserit, sed interpolat, sic neq; hic totius vitæ suæ institutum, quo ad Beatitudinem fertur, abrumpit, sed interjungit dumtaxat animo repetendi. Unam itaque actionem, non totam vitam, vindictæ donat; & illam quidem non refert ad ultimum finem, sed reliquum vitæ sacrum eidem retinet.

10. Delinquit itaque: sed, utrum hæc ipsa actio non admittat secum etiam actum quo velit in æternitatem solum Deum æstimare bonum, in tenebris adhuc latet. Dicunt Theologi, mulierem quæ contrahat Matrimonium cũ conditione interpositâ ut liceat ei cum adultero commisceri, nihil efficere; quia conditio adversatur essentiæ contractus, cùm sit reservatio corporis sui & non

plena

plena deditio. Longè itaque potiori consequentiâ, qui sic renunciat Beatitudini ut intendat post hoc factum omnem operam ipsi impendere, non absolutè renunciat; quare cum actus interior hujus hominis sit talis, *agnosco me perdere jus vitæ æternæ, sed credo me recuperaturum & hoc intendo*, implicatorius quidam actus est, quo vult & non vult, quia non clarè comprehendit quid velit. Theologi autem quos tu sectaris unam tantummodo contradictionis partem contuentur, & pronunciant parte inauditâ alterâ. Deus autem qui videt utramque partem, & quantum præsentis boni affectus prævaleat, vel cedat boni æterni desiderio, solus potest esse Judex an actuale desiderium sufficiens æterni boni possit consistere cum hoc affectu quo fertur ad præsens, & non judicat secundùm hoc quod ipse homo de se judicat, sed ex patente ipsi veritate & affectu intimo cordis ipsius hominis.

11. Cùm enim Peccatum sit secundùm modum cognitionis, qui putat se peccare mortaliter agendo propositam sibi actionem, non potest peccare nisi secundùm significationem quam sibi format harum vocum; ipse enim has voces ce-

dulitate

dulitate tenet non scientiâ. Et Theologi quidem explicant quasi nullus superesset affectus vel spes Beatitudinis: Peccans verò nó apprehendit hoc, vel, si hoc ceteros confiteatur, mente contra persuasus est. Pete enim an credat per resipiscentiam non posse recuperari cælum? Respondebit procul dubiò, posse; quia Theologi hoc etiã docuerunt, quomodò non sibi contradicant, saltem quoad speciem dictorum, ipsi viderint. Sed illi quidem respondebunt se loqui secundùm præsentem Iustitiam, quod peccantes non intelligunt quidem, sed eo quòd nihilominus credant patere sibi per pœnitentiam viam ad cælum, tandem in Animo habent. Sunt quidem peccatores qui nunquam intendunt pœnitere, sed an hi verè credant se peccare mortaliter, vel esse omnino vel beatitudinem vel pœnas, quomodo verè fideles credant, prorsus nescio, hoc scio, non esse ex his de quibus ego ago, qui habent hoc certum aliquando se pœnitere velle.

11. Hi itaque de quibus noster est sermo, capiditatem æternæ vitæ expressè habent, & spem ejusdem; sed quòd sint in statu peccati mortalis, dumtaxat

in

in notione confusâ quam non intelligunt. At enim quid significat hoc *secundum præsentem justitiam*? reipsâ non aliud quàm peccantem hâc actione & dum continuat hunc affectum se elongare à Beatitudine. Sed instant Theologi, non posse suis viribus resurgere, & propterea quantum est ex sese omnino perdere Beatitatem. Sed si considerarent invenirent neque Mercatorem posse conquirere divitias sine providentiâ Dei, neque tamen propterea projicere amorem divitiarum quia nonnunquam prodigit & nepotatur.

23. Aliud moneo, Theologos sic discurrentes ut ex Objectis qualitatem & gravitatem criminum trahant, cum inter objecta familiaria versantur quæque cognitioni nostræ plane subsunt, non malè definire; sed, quando ad Deum & supernaturalia eosdem discursus erigunt, vitam Christianam confundere: Faciunt enim rationem cujuslibet peccati enormiter gravem, rationem autem virtutum prorsus vanam & nullam, quia utraque ad majestatem divinam comparant. Res autem est, quod & vitia & virtutes sunt dispositiones & qualitates Animæ nostræ, & eatenus pretium habent

qua-

quatenus Animam vel bonam, hoc eſt aptam influxui Beatitudinis; vel malam, hoc eſt eidem ineptam reddant; ſecundum modum & quaſi quantitatem ipſius Animæ, non Objecti, cum quo nulla eſt comparabilitas. Morales autem illæ conſiderationes reddunt hominem deſperabundum, inertem ad bona opera, ex eo quod docentur eſſe inutilia ſi homo ſit extra ſtatum gratiæ, & eſſe extra ſtatum gratiæ per leviculum affectum circa mille objecta à Caſuiſtis enumerata, & de remiſſione peccati nunquam poſſe confidi; unde vita Chriſtiana tota terroribus gubernatur, & fit prorſus horrenda & Acheruſia, niſi ipſa natura in pleriſque reſiſtat, & hæc terriculamenta averſetur.

14. Tandem te ad univerſalem vitæ Chriſtianæ cultum retrahis, quæ tota conſiſtat in militando adverſus concupiſcentias & paſſiones; Sed, in illo peccat ratio tua quia videaris hunc cultum in indiviſibili conſiſtere arbitrari, & cum in confuſo acceperis in quo conſiſtat vita Chriſtiana, pergis quaſi qui in culmen ipſum non pertigerit non ſit Chriſtianus; & qui docuerit eſſe aliquem infimum gradum & ad illum digitum intendat, neget reliquos eſſe neceſſarios vel inemdos. Peto itaque ab ipſo te, quem infi-

mum

mum gradum existimes eorum cui in cælum per ignem admittendi sunt? Si nullum assignas, cur non permittis mihi æstimare aliquid Theologicè ex intrinsecis rationibus per quas utrique aditum ad vitam fieri assentimur? Utrique consentimus Charitatem esse per quam aperitur cælum, dissensio est quid tollat Charitatem; tu te sistis in *exterioribus* actibus, & ex iis æstimas an sit sublata Charitas: Ego *interiores* actus discutio, & in iis quid charitatem interimat, quæro. Tu appellas ad sententiam ipsius peccantis, ego illam turbidam & insufficientem queror, & ad perspicuitatem Divini scrutinii judicium refero.

15. Tandem clamas me necessitatem Bonorum operum tollere; Ego altè & clarè inficias eo, & provoco te ad hoc demonstrandum. Si Incontinentes examinas, vides per passionum tenebras & lucida intervalla distinctam illorum vitam; Si quos Schismaticos appellamus producis, longè majorem frequentiam vel potius assiduitatem in illis comperis; familiam Catholicè ali, Jejunia & festa observari, Sacerdotes tenerius honorari & excipi quàm apud complures Catholicos; vicinos Catholicos tenuiores sub eorum tutelâ protegi, & plura alia ex spe vitæ æternæ continuè exerceri; & tamen evacuari

bona

bona opera tanquam certum ſumis, quo alio argumento quàm quia ipſimet ſe putant eſſe in ſtatu peccati mortalis, vel alii Theologica non intimiùs luſtraverint, & propterea ex ſolis externis Iudicium ferant; ex eo videlicet Ariſtotelis axiomate, quòd *qui ad pauca reſpicit citò proferat Sententiam*: Tuum eſt, docte Theologe, qui adeò accuratas formare oppoſitiones valuiſti, etiam ad reſponſa ſubtilem intellectum tuum intendere, & non obvia dumtaxat ſed etiam reconditiora ſpectare.

16. Quod ſequitur neſcio an Argumentum an potiùs concluſionem exiſtimem; dum, conglobato argumento negativo ex eo quòd non legas hanc ſententiam poſitivè aſſertam, arguas reprobatam interioris (ut loqueris ſenſûs) oppoſitione. Quam hoc nos docere velis *Calpen* aliquam Theologicæ navigationi præfixam, ultra quam non liceat progredi. De Sanctis enim minor eſt labor, cum eorum non tantummodo Homiliæ ſed etiam Scripta plerumque popularia ſint; unde reconditas in iis ſpeculationes expectare fruſtra fuerit, niſi raro; rariſſimè autem in hac materiâ, quæ ipſa tota retruſa eſt.

17. Atat vereris ne acediam excet hæc mea ſententia fidelibus, dum facilem ibi aditum

aditum ad vitam æternam patefactum videant. Sed peto, quibus fidelibus? nisne quos Schismaticos *appellari*, non *esse* diximus? vide eorum dispositionem magis ad desperationem quam ad præsumptionem proclivem. Christiana vita inter oppositas & quasi concurrentes Cycladas versatur; in utrumque extremum peccatur, ab utroque repellendi sunt fideles; tota opinionis & exempli machina ad desperationem hos miseros detrudit; alacriores ad bona opera exurgunt si spes illis affulgeat quòd nondum perierint, quòd adhuc bonis operibus merces sit, quod adhuc, (ut Apostolus tum ad *Hebræos*, tum ad *Galatas* in defectione tunc existentes, loquitur,) speremus de iis meliora, quòd Deus non sit injustus, ut obliviscatur & non remuneret benefacta. Crede mihi angusta nimis est Theologorum sententia, quæ definit uno Actu tolli charitatis Habitum: Nihil in natura ei vadimonium præstat; habitus plerumque minuuntur priusquam tollantur. Naturæ & experientiæ contradicunt qui hoc tuentur; & tamen quicquid opponis in hoc radicatur. Noli itaque nimis vehemens in censurâ esse, sed expecta quid pro se Albius respondere poterit.

18. Verùm, ecce meministi quod respondere

dere pro ſe poſſit hanc litem nuſquam prætactam reperiri, & objicis Scholarum ad innovandum ſolertiam; & deducis non potuiſſe quæſtionem non fuiſſe agitatam niſi evidentiſſimè falſa fuiſſet; Immemor ſcilicet quòd etiam utrùm ſit Deus & quorumcunque myſteriorum veritatis apud eos extet inquiſitiva diſcuſſio. Sed, quod facit cur hæc & ſimiles quæſtiones apud eos non reperiantur; eſt, quòd non in propagandâ Theologiâ laborant, ſed hærent in iis quæ à D. Thoma & majoribus acceperunt demonſtrata, vel enervandis vel certè ventilandis. De Sanctis patribus jam reſponſum eſt ad populum excolendum eorum labores eſſe directos. Aſcetarum verò ipſum nomen indicat ad *praxim* totos reſpexiſſe, non ad ſpeculationes. Non itaque ſola Fides eorum ingenia cohibuit, ſed magis quòd opus ipſorum circa ſpeculationes Metaphyſicas in hujuſmodi materiâ conſidebat.

19. Poſtremum vocas quod ſubjicis (etſi plura addas) Contritionis exercitio detrahi per hanc ſententiam. Cur enim? quia ſolatur ſe pœnitens ex circumſtantiarum violentiâ. Numetiam hoc in viris ſpiritualia ſcribentibus & conſolationem lapſorum non invenis? Egone hoc commentus ſum, an perpetuum eſt ſpiritalium Magiſtrorum exer-

exercitium? Cur itaque meæ sententiæ objicitur quasi labes specialis? Dicent (pergis) apud me retinui Judicium quòd malè facerem. Sum ego qui hoc doceo? nonne ipsa eorum conscientia hoc illis testatur? Nonne ipse hoc idem quasi caput mali urget? Quid itaque hoc peccò commemorans quod & de se manifestum est & te teste tenetur? Sed ego dico in morte prævaliturum hoc Judicium. Quidni, postquam nunc prævalet ad condemnationem facti dum contremiscit à tentatione cui cessit Anima, dubitare possum quin, decisis iis accidentibus quæ nunc Animæ sunt molesta, multò magis sit prævaliturum si permaneat, quod nostræ conditiones pro certo substernunt. Illic est difficultas, quòd hujusmodi tentationes, dum frequentius iis ceditur, emolliunt animum & diminuunt Charitatem (quicquid Theologi refragentur) &, si ingravescunt ultrà medii intervalli reparationem, tandem extinguunt illud Judicium quo fundabatur Anima; quod moderatores Animarum perpetuis experimentis compertum habent, quantum irrationalis illa speculatio de infusione indivisibili & immediatâ Charitatis non offuscat eorum intuitum. Hoc est quod inculcandum est tepidis & facile labentibus, ut cum timore & tremore cer-

tam reddant vocationem ſuam, & terrendi ſunt exitio per tepiditatem ſupervenicnte; non verò ingerendo nugas de interitu Charitatis per ſingulos actus, quarum contrarium ipſi in Animâ ſuâ vident, vel videre nati ſunt, & vidiſſe putant.

10. Adjicis mox & labem futuram in Sacramento Pœnitentiæ adminiſtrando: ſcilicet, conſcios hujus doctrinæ cum ſimulatione adituros eſſe Tribunalia Pœnitentiæ. Viſne huic malo remedium? Inſtruantur pœnitentes, quòd ut judicandi veniant, non ut Judices; ut audiant præfectos Conſcientiarum, non ut cum iis diſputent; non ut celent ſtatum animarum ſuarum, ſed ut eo aperto conſulant quid ſibi agendum ſit. Hæc ſunt quæ à Theologis moneri debent; cætera ipſis Confeſſariis relinquenda. At enim aliam pœnitentium portionem conſtituis) qui infrequentiùs ſalutarem medicinam petituri ſunt. Neſcio quid velis; non dubito enim etiam exceſſum aliquem eſſe adeundi hæc tribunalia. Memini Prælatum gravem Hiſpanum, Reſidentem tum Belgicum Romæ cum hæc narraret, teſtatum mihi fuiſſe, in generali Congregatione celebris Regularis Familiæ, *Clementem* 8um graviter Patres congregatos monuiſſe, quod fœminæ cæteroqui

T pie,

piæ, bis : vel ter, intra octiduum sede confessionales peterent ; ibique horam integram vel paulò minus contererent. Unde scandala in populo nascebantur, suspicante Confessarios eos de omnibus quæ domi gerebantur interrogare, & per ipsarum simplicitatem œconomos sese totius familiæ reddere. Imò cum primò Romam adirem, calebat rumor de petitione ab eadem familiâ Summo Pontifici Gregorio 15° exhibitâ, quæ testaretur se vivâ voce à Paulo 5to impetravisse facultatem revelandi suo PatriGenerali quæ excepissent in confessione si necessaria judicarent, & peteret hujus privilegii confirmationem in scriptis; sed tanta Curiæ indignatione hanc supplicationem acceptam, ut non ausi fuerint eam prosequi. Considera quoque quantum ante Scholam & Raymundum, primum Casuum Conscientiæ Compilatorem, usus Ecclesiæ à moderno distet, & nisi efficere possis meliorem esse populi ex eo tempore vitam quàm in prioribus sæculis, vereor ne hæc confessionum multitudo non tantæ utilitatis sit quanti reputatur. Sed viderint hæc quibus Deus commisit id curæ, mihi satis est ut non inde præjudicium adversus meam sententiam invehatur, quasi nulla moderatio in hoc exercitio tenenda sit

T

Te credo latere non posse, quantos clamores vel potiùs gemitus pii ediderint adversus eos qui ludicrè Sacramentum pœnitentiæ tractant; qui hoc ipso inconveniente se tuentur, Ecclesias suas desertum iri, si remittant pœnitentes sine absolutione. Et fateor (ut hodie mores Ecclesiæ sunt) sæpius adiri à viris in neutram partem insignibus Subsellia Pœnitentium communionis secuturæ causâ, quàm ipsius pœnitentiæ amore. Neque tamen dubito quando ritè administrantur Sacramenta, multa & grandia & bona parturire, & mala evitare. Et fortassis hæc ipsa quam tu sequeris sententia occasio est ut minùs frequententur, & malè administrentur Sacramenta.

21. Addis novum argumentum ex verbis Christi Domini, quibus testatur viam salutis esse arctam & paucos ingredi per eam, & contendis voces ex Regulâ Augustini debere in propriâ significatione sumi, cùm nihil absurdi contineant. Et ego assentior; sed meminisse te volo cum Christus hæc loqueretur adhuc clausam fuisse Gentibus portam salutis. *Non sum missus*, ait Christus, *nisi ad oves quæ perierunt ex Israel*; &, ad Apo-

ſtolos, *in viam Gentium ne intraveritis*. Palam quoque eſt ex ipſo Iſraele paucos ſecutos eſſe Chriſtum. Sed quòd porta per vocationem Gentium non fuerit facta ſpatioſior, quòd tot exempla Sanctorum tantaque morum mutatio non reddiderit faciliorem vitæ æternæ aditum, (cùm experientia ubique clamet hoc placere pleriſque quod ab aliis viris æſtimatis fieri conſpicantur) ego non intelligo, neque ſcio cur dubitare debeam indies dilatatum iri, ſi mores Eccleſiæ per recta diſciplinæ principia & Prælatorum vigilantiam corrigantur.

22. Tandem urges facilia negligi, circa difficilia majori conatu & ſollicitudine arrigi animos; quare vereris ne intepeſcant animi ex facilitate nimiâ cælum adeundi. Quid non audet Dialectica? cùm è contrà caput hortandi ſit oſtendere non eſſe difficile quod aggrediendum proponis, & uſus eſt ipſe Chriſtus Dominus cum docuit *Iugum ſuum ſuave eſſe & onus leve*, cum vocavit laborantes in mundo, ut in ſuo cultu reficerentur. Et ſic Theologicas rationes diſſolutas habes. Unum te deprecor ſi replicare tibi viſum fuerit, ut, quoniam

Amore

Amore veritatis ſcribere videris, caveas imponere mihi dicta tanquam mea quæ in meis ſcriptis non invenis. Si enim putas conſequi ex dictis meis, infer illa & conſequentiam demonſtra, ſed ne perſuadeto Lectoribus quòd in meis libris reperiantur.

DEFENSIO QUINTA.

Refellens

Objectam in evulgandâ hâc doctrinâ Imprudentiam.

1. NOvo nunc me artificio impetis. Ais enim, etſi vera eſſet hæc doctrina non eſſe prudentis viri eam publicare. Prædica quæſo in *Sorbonâ* vel *Lovanii* hanc tuam aſſertionem; Dic Academiis Chriſtiani Orbis eſſe in Theologia veritates, & quidem à Theologis perceptibiles, quas oporteat ab ipſis celari; & cogita quo Sarcaſmo, quâ indignatione talis compellatio exciperetur. Præterea; num vis Deo conſilium dare qui *propoſuit Mundum diſputationi*

hominum, & tu docebis quæ ipse fecit non esse docenda? Sed arguis nullam esse necessitatem hujus doctrinæ, quia Christus & Apostoli non publicaverunt illam. Numquid Summam Theologicam S. Thomæ prælegerunt mundo? aut nihil in illâ debuit publicari quod id ipsum in Evangelio non fuisset explicatum? Quorsum Doctores posuit in Ecclesiâ nisi ut Doctrinam supernaturalem augerent, & consequentia docendo tum defenderent tum illustrarent? Præterea, unde nôsti non illic reperiri? Credo, si opportunum foret, me posse Sacræ paginæ non pauca testimonia congerere. Accipe specimen; quando Christus monet Christianos *ne prægraventur eorum corda crapulâ & ebrietate & sollicitudinibus sæculi*; cum exemplo suo monet ut *linum fumigans non extinguamus*, neque *arundinem conquassatam confringamus*: Quid enim significant hæc, nisi totum non periisse si quis infirmus sit, nisi sub focatum sit in iis Semen vitæ & igniculus Charitatis, & robur mentis penitùs dissolutum. Sed urges, magnam Animorum consternationem efficere, ex eo quòd sit oppositum priori opinioni quâ obsessa fuerunt corda. Et non vides,

sup-

ſuppoſitâ veritate dicti, hoc arguere maximam publicationis neceſſitatem. Error enim quò in graviori materiâ, & quanto univerſalior eſt, tanto magis nocivus eſt, & eò major eſt neceſſitas eundem corrigendi. Sed ais nullum inconveniens ex contrariâ doctrinâ perceptum eſſe. Hoc non eſt aliud, quam quòd ii qui oppoſitam ſententiam credebant eſſe veram, non crediderint inconvenientis quicquam ex illâ ſequi; quod omnibus ſententiis commune eſt.

2. Pergis ad confutanda emolumenta quæ ex meâ ſententia deduxi; in quo miror te tantum operæ poſuiſſe, cùm non poſſis ignorare hunc locum Dialecticum eſſe, & ultro citroque ſine fine & voluminosè jactari poſſe argumenta. Nonne hoc etiam vides Chriſtianam Doctrinam mediam eſſe inter oppoſitos errores, & Sententiam communem videri in unam partem declinare, meam in alteram? unde facile eſt inconvenientia Errorum oppoſitorum, ſic enumerare ut commoda ſint veritatis mediæ illa fugiſſe, & hoc ex utrâque parte modò conſtet in quo ſita ſit ipſa veritas. Si itaque Sententia mea ſit vera, eo ipſo calumniæ ſunt quæ congeruntur adverſus

illam, & firma emolumenta quæ ex ipso deduco. Unde & clarum est te, qui adversus Sententiam quam supponis esse veram congeris incommoda, non meminisse quid tibi sit agendum, neque me prudentem fore si laborem ea solvere quæ ex ipsa tuâ suppositione quod sententia sit vera de se concidunt. Unum tamen non possum omittere quod extra suum locum quasi fœtus subventaneus in ipsam conclusionem incidit; & est, quòd velis Lectoribus persuadere, desperantem amare. Quod ut non nego in Amore qui est Passio posse intervenire, sic in Rationali clarè est impossibile. Homini enim ratione sese gubernanti, quod impossibile est nihil est; si desperet itaque & amet, amabit quod sibi nihil esse apparet. Pejus autem adversus me infertur, qui in ipsâ Definitione Charitatis pono quod sit Iudicium practicum & conans ad finem, etsi tu perpetuò in argumentis oppositam mihi imponas adversus tuam ipsius explicationem in statu quæstionis.

DE-

DEFENSIO ULTIMA.

Refellens

Cenſuram contra hanc doctrinam latam.

1. TAndem ad Concluſionem & Cenſuram devenis, eamque vehementem. Sed impingis cenſuram tuam univerſaliter, ut in quam partem doctrinæ meæ cadat, non ſatis diluceat. Diluco proinde ipſam. Effectus quidem hic eſt: Inconſiderantes & ſpecialiter puſillanimes eſſe ſalvandos. Hancine immediate ſeris, an propter fundamenta? Non crediderim te adeò immemorem noſtræ fragilitatis & ignorantiæ eſſe, ut authoritativè velis dicere Deo *ſic te oportet judicare.* Fundamenta itaque inſpiciamus.

2. Primum eſt, unum actum oppoſitum charitati non tollere ipſius Habitum. Hancine propoſitionem condemnas? ſed neque commemoravisti in toto diſcurſu tuo. Sed fortaſſis objicies Concilium Tridentinum ubi invenis non per ſolam infidelitatem

ſed

ſed per quodcumque aliud peccatum mortale perdi charitatem. Attamen ſi acriùs intuearis videbis de *ſpecie* peccati non de *numero* eſſe Sermonem; hoc eſt, ſalvâ fide, per multiplicationem cujuſvis alterius peccati mortalis auferri Charitatem. Unde, an per unicum actum peccati mortalis auferatur, nihil illic habes.

3. Aliud fundamentum eſt illud peccatum ſolum eſſe Mortale quod tollit vitam ſeu habitum Charitatis. Hanccine propoſitionem cenſurâ dignam putas? Fortaſſis, neque enim ſatis particularem judicas, ſed definiendum quoque eſſe peccatum Mortale, Actum deliberatum contra præceptum Dei. Sed cave quid agas, hæ enim duæ Definitiones eódem recidunt. Conſule Stum Thomam, & pleroſque Theologos, dicent tibi *contra Præceptum*, ſignificare *contra Charitatem*; ſecundum illud Paulinum, *qui diligit proximum implevit legem*, & *Ioannis* apud *Hieronymum*, *ſi ſolum fiat ſufficit.* Cave itaque ne cenſuram merearis, dum intentas.

4. Aliud fundamentum eſt, Hos miſeros dum peccant retinere Spem. Caditne in hoc fulmen tuum? Nequaquam, eſt enim expreſſis verbis Concilii Tridentini aſſertio. Cupiebas tamen, cùm dicas eos ſpem non habere.

habere. Sed vel infers hoc, & cadis in offensam Concilii; vel supponis quasi dictum nostrum, & malè nos intelligis, cum contrarium aperte declaremus.

5. Aliud fundamentum est non standum esse sententiæ horum miserorum de semetipsis. Hæc vel maximè tibi displicet. Vide quo jure. Putasne illorum esse qualitatem suæ Animæ pernovisse? Si hoc quorumlibet est, quorsum ad Sacerdotes qui supponantur peritiores remittuntur? Nimis imperitè cogitatur eos intelligere statum interiorem & divisiones Spiritus & Animæ. Noverunt in instructionibus dictum sibi, talem externum actum esse peccatum mortale, & fideliter credunt quod edocti sunt, & non sunt idonei ut dilutiùs quicquam internoscant. Tuum est, cùm sis Theologus speculativus, inquirere de penitioribus consiliis quæ in Animo versantur; intelligere motus voluntatis, & discernere an hoc quod ex suo genere, ex vi actionis externæ & objecto, est peccatum mortale, ita afficiat Animam ut prorsus vel quadamtenus tantùm eam coinquinet. Mihi faciliùs oculos erueris quàm persuaseris eum qui hodie *valedixit Mundo* (ut loquuntur) eras Capucinum aut Discalceatum Carmelitam, aut Carthusiæ incolam indutum, non habere Amorem vitæ æternæ.

næ. Conſule confeſſarios horum excipientes crimina. Num aliam pœnam impoſituri ſint quam ut opere perficiant quod etiam tum cum luxuriarentur propoſitum habebant ? Unde videas à praxi proborum non diſſentire quæ loquor.

6. Aliud fundamentum eſt quòd voluntas horum peccantium ſit implexa, quâ idem & velint & nolint ; unde quid in iis prævaleat Deus ſolus perfectè novit ; Sed, ſi liceat ex effectis æſtimare, potiora ſunt ex eâ parte ut judicetur eos Deum pro bono æterno præeligere. Hanccine propoſitionem condemnas ? Nimium pro utraque ſui parte evidens eſt, & præterea de illâ nihil meminiſti. Et hæc quidem mihi in fundamentis collocata ſunt. Tu cætera ex tuo addidiſti; ut, quòd deſperent de ſalute, quòd bonis operibus non ſtudeant, quòd locus meriti in futurâ vitâ collocetur, quòd via ad Salutem non ultra ſit per pugnam adverſus concupiſcentias & paſſiones, quòd Contritioni derogetur, quòd Confeſſionis Sacramentum infrequens ſit redditurum, & ſimilia ; quæ neque à nobis dicta ſunt neque cum ullâ verisimilitudine ex dictis noſtris inferuntur. Vis ne propter hæc ut non prædicetur *miſericordia Dei eſſe ſuper cætera ipſius opera?* nequaquam dicis ; idcirco, nempe,

quia

quia & verum eſt, & ad alias partes Chriſtianæ vitæ neceſſarium. Sic de hoc Theoremate; ſi verum eſt, perſuaſum eſſe oportet, & non temerè in Cenſuras prorumpere in rebus adeò obſcuris & à principiis remotis pendentibus.

FINIS.